

برگ برنده وزارت نفت برای جذب سرمایه داخلی

بعد از امضای برجام غول‌های بزرگ نفتی برای سرمایه‌گذاری در صنعت نفت به ایران آمده و پای میز مذاکره نشستند، اقدامی که بنا به هر دلیلی به نتیجه نرسید و اکنون برخی کارشناسان معتقدند ممکن است بخش بالادستی صنعت نفت در جذب سرمایه در دوران تحریم با مشکل مواجه شود، اما راهکارهای بسیاری برای برون‌رفت از این وضعیت وجود دارد.

نبود سرمایه در کشور همواره برای توسعه میادین نفتی یکی از مشکلات صنعت نفت به شمار می‌رود؛ مشکلی که وزارت نفت در فضای بعد از برجام تا یک قدمی حل آن پیش رفت. برخی کارشناسان بر این باورند که با اعمال تحریم‌های مجدد علیه ایران تنها مشکل بخش بالادست صنعت نفت سرمایه‌گذاری خارجی است. در این راستا، سیدمهدی حسینی - رئیس سابق کمیته بازرگری در قراردادهای نفتی - در گفت‌وگو با ایسنا، راهکارهای داخلی جذب سرمایه در بخش بالادستی نفت را تشریح کرد.

حسینی با انتقاد از این که برخی اجازه جذب سرمایه خارجی در فضای پس‌اثر جام را ندادند، اظهار کرد: اینکه اجازه ندادیم سرمایه‌گذاری صورت بگیرد، اقدام نامطلوبی بود. چرا طی چند سال گذشته جلوی سرمایه‌گذاری خارجی گرفته شد؟ مگر برای خروج از رکود اقتصادی که ناشی از تحریم سال‌های قبل بوده، راه دیگری به جز جذب سرمایه خارجی، جذب تکنولوژی، ایجاد ثروت، افزایش ضریب بازپافت مخازن نفتی که می‌توانست ثروت زیادی برای کشور داشته باشد، نسخه دیگری وجود داشت؟ کسانی که اجازه ندادند بعد از امضای برجام که شرکت‌های خارجی برای سرمایه‌گذاری به ایران آمده بودند، سرمایه‌گذاری کنند، گناه‌کارند.

وی با اشاره به جذب سرمایه خارجی در کشورهای همسایه گفت: زمانی که صدام سقوط کرد، شرکت‌های اروپایی و آمریکایی به عراق رفتند و عراق به آن‌ها فرصت سرمایه‌گذاری داد و در حال حاضر ظرفیت تولید نفت در عراق ۴٫۸ میلیون بشکه است. اقدامی که آذربایجان بعد از فروپاشی شوروی سابق انجام داد. آذربایجانی که در زمینه تأمین غذادهای مشکل شده بود، در حال حاضر مدعی سرمایه‌گذاری در صنعت نفت ایران می‌شود. عده‌ای که مانع سرمایه‌گذاری شدند باید پاسخگو باشند که چرا جلوی سرمایه‌گذاری را گرفتند؟

رئیس سابق کمیته بازرگری در قراردادهای نفتی با بیان این که در دوران تحریم طبیعی است که جذب سرمایه‌گذاری خارجی اتفاق نیفتد، افزود: باید شرکت‌های E&P (اکتشاف و تولید) که توسط شرکت ملی نفت شناسایی شده‌اند، توانایی‌های خود را با یکدیگر به اشتراک گذاشته و مورد استفاده قرار دهند. در ابتدا باید میادین ساده، دوپازدها، ریسک کم را برای سرمایه‌گذاری و توسعه انتخاب کنند و این میادین را با تشکیل کنسرسیوم و به اشتراک گذاشتن توان فنی و مالی خود با یکدیگر توسعه دهند. در کنار این اقدام دولت باید از طریق صندوق توسعه ملی و هم‌چنین شرکت ملی نفت با ارائه قرار داد جذاب از آن‌ها حمایت کند.

حسینی ادامه داد: این شرکت‌ها بر این باورند که این قراردادها از ابتدا باخته است و شرکتی هم که از ابتدای ماند بازنده است که کار نمی‌کند. باید دستگاه‌های نظارتی هم به نفت کمک کنند و به شرکت‌های E&P قراردادهای جذاب پیشنهاد شود که بتوانند از عهده آن بر بیایند. تجربه بسیاری از این شرکت‌ها در بخش بالادستی کم است. زیرا اکثر شرکت‌های خدماتی و حفاری بودند. بنابراین باید با هم کنسرسیوم تشکیل دهند. زمانی که درباره IPC صحبت می‌کردیم، این موضوع مطرح بود که شرکت‌های داخلی باید کنار شرکت‌های خارجی قرار بگیرند که انتقال تکنولوژی صورت بگیرد.

وی افزود: در آن زمان گفته شد شرکت‌های خارجی سرمایه دارند، اما داخلی‌ها سرمایه ندارند. پیش‌نهادهای که در آن زمان به اتاق بازرگانی ارائه کردیم این بود که باید صندوق توسعه ملی بخش خصوصی تأسیس شود تا همه شرکت‌های خصوصی مورد تأیید عضو آن شوند. در حال حاضر هم می‌توانیم صندوق توسعه ملی خصوصی برای دوران تحریم راه‌اندازی کنیم و افراد حقیقی و حقوقی با ضمانت شرکت ملی نفت در صندوق مذکور سرمایه‌گذاری کنند و پول افراد از محل پرداخت شود. در نتیجه شرکت‌های E&P بتوانند از این صندوق برداشت کنند و متناسب با سودی که از شرکت ملی نفت گرفتند، به افرادی که پول ریختند بازپرداخت کنند.

اصلاح نظام بانکی، دغدغه مشترک رهبری و رئیس جمهوری

بانک‌ها با دارایی‌های سمی و منجمد چه می‌کنند؟

امین قلعه‌ای

قانون بانکداری ما ایجاد نشده است. در این بین اما پرسش اصلی این است که گرفتاری‌هایی که بانک‌ها برای اقتصاد ایران ایجاد کرده‌اند کدام است؟

بانک‌ها جای بورس را گرفتند؟

«متأسفانه یا خوشبختانه امروز اقتصاد وصل به بانک‌ها است. به تدریج باید این وابستگی و تکیه اقتصاد به بانک‌ها را به بازار سرمایه شیفت کنیم.» این جملات بخشی نشانه رفته‌اند. مشکلاتی همچون نقدینگی، نوسانات نرخ ارز، ناترازی ترازنامه‌ها و اموری از این دست. با سخنان صریح رئیس جمهوری در جمع مدیران ارشد وزارت اقتصاد که دیروز اتفاق افتاد حالا این گونه به نظر می‌رسد که اصلاح نظام بانکی با سرعت و جدیت بیشتری در دستور کار مسئولان اجرایی قرار گرفته است. روحانی در جمع مدیران ارشد وزارت اقتصاد گفت: «به وزیر جدید اقتصاد گفتم که بالاترین وظیفه او، اصلاح امور بانک‌ها است. درجه دو هستند. برخی بانک‌ها روزانه برای ما گرفتاری درست می‌کنند؛ هر روز و هر ساعت.» یکی از اشکالات مهم نظام بانکی ایران به موضوع قانون باز می‌گردد. قوانین پولی و بانکی ایران مصوب سال ۱۳۵۱ است. قانون دوم که مربوط به عملیات بانکداری بدون ربا است در سال ۱۳۶۲ برای اجرای یک دوره پنج ساله به تصویب رسید اما از سال ۱۳۶۷ که این دوره تمام رسید تا امروز هیچ اقدام جدیدی صورت نگرفته است. شرایط اقتصاد جهان و ایران در سال ۵۱ نسبت به امروز بسیار متفاوت شده اما تغییراتی در

می‌شود که ارزش آنها به صورت چشمگیری کاهش یافته یا اینکه بازاری فعال برای معامله آنها وجود نداشته باشد. در نتیجه، این دارایی‌ها قابلیت این را که با قیمتی که برای مالک آنها راضی کننده باشد، از دست می‌دهد؛ ولی به دلیل اینکه در ترازنامه بانک‌ها، دارایی‌ها باید با تعهدات در تعادل باشد و به صورت دوره‌ای این تعادل مورد سنجش قرار می‌گیرد، چنین پدیده‌ای یعنی سمی شدن دارایی‌ها، می‌تواند کاملاً برای یک بانک خطرناک باشد. بر اساس آخرین برآوردها

میزان سپرده‌های بانک‌ها ۱۴۰۰ هزار میلیارد تومان است که بیش از نیمی از این‌ها در ردیف دارایی‌های سمی قرار گرفته است. با توجه به کاهش ارزش پول ملی از سال ۱۳۹۰ به این سو، و تشدید آن در سال اخیر این کاهش منابع در اختیار بانک‌ها، قدرت تحرک آنها در اقتصاد آنها کاهش داده است. نکته آن که حتی تسهیلات ارائه شده هم تازه و جدید نیست بلکه در نتیجه تمدید تسهیلات قبلی است. به این صورت که سود آن تسهیلات را می‌گیرند و اصل مبلغ را تمدید می‌کنند. اما بانک مرکزی این رقم‌ها را به عنوان تسهیلات ارائه شده عنوان می‌کند که منطبق با واقعیت اقتصادی نیست. حسین عباسی کارشناس اقتصادی در این مورد می‌گوید: «ترازنامه‌های بانک‌ها در حال حاضر دارایی‌های سمی داشته و تعدادی از بانک‌ها می‌گویند ما زورمان نمی‌رسد از بدهکاران، مطالبات را دریافت کنیم؛ بنا بر این به جای مطالبات

رکود در صنعت باعث شده بخش زیادی از منابع بانکی، سمی و قفل شود لذا وضعیت بانک‌ها نگران کننده شده و برای جلوگیری از ورشکستگی، بانک مرکزی باید روزانه پرتفو مالی بانک‌ها را رصد کند نه اینکه فقط آیین نامه و دستورالعمل صادر کند

از افراد، ملک گرفته ایم. بر اساس آخرین برآوردها در ترازنامه بانک‌ها بیش از ۴۵ درصد دارایی‌ها در اموال حبس شده است.»

دارایی‌های منجمد بلای جان نظام بانکی

دوماه پیش موضوع دارایی‌های منجمد بانکی در دیدار مسئولان دولتی با مقام معظم رهبری، از سوی ایشان پیش کشیده شد. رهبری در این دیدار گفتند: «بانک‌ها چرا مشکل نقدینگی پیدا میکنند؟ برای خاطر اینکه شعبه زیاد می‌کنند، برای اینکه آسایشگاه برای افراد خودشان [درست می‌کنند]....» بانک‌ها غلط می‌کنند با پول مردم برای خودشان امکانات درست کنند.» حالا با گذشت دوماه از این اظهارات، رئیس جمهور نیز در دیدار با مدیران ارشد وزارت اقتصاد بر روی ایراد مهم انگشت گذاشته و می‌گوید: «نکته دیگر سرمایه‌های منجمد است، سرمایه‌های منجمد برای چیست؟ این همه ساختمان و شعبه برای چه؟ در کجای دنیا

اینطوری است؟ اخیراً وقتی به کشور‌های خارجی سفر می‌کنم یکی از چیزهایی که نگاه می‌کنم، شعبات بانک‌هاست. اصلاً در تهران، اول، وسط و آخر خیابان، نبش خیابان و جای حساس شهر را شما پیدا نمی‌کنید که بانک‌ها نگرفته باشند. چرا؟ یک رقابت ناسالم بین بانک‌ها پیدا شده است. رقابت سالم خوب است، اما امروز رقابت ناسالم ایجاد شده است.» افزایش شدید تعداد شعبات بانک‌ها اما از معضلات دیرپای نظام بانکی است که از قضا از دوره قبلی ریاست بانک مرکزی مورد توجه قرار گرفت. افزایش تعداد شعب بانک‌ها در شرایطی که دنیای امروز متأثر از پیشرفت‌های تکنولوژیک به سمت بانکداری الکترونیکی در حال حرکت است در درجه نخست به افزایش شدید هزینه‌های بانکداری و یا به تعبیری افزایش بهای تمام شده پول منجر می‌شود. اولین تأثیر تعدد شعب در هر منطقه‌ای، افزایش قیمت ساختمان و ملک تجاری در آن محدوده است که همین امر خود باعث افزایش تورم می‌شود. از سویی دیگر بانک‌ها برای افزایش تعداد شعب خود هزینه‌ها را بالا می‌برند که به این ترتیب هزینه‌ها از جیب مردم تأمین می‌شود. بر اساس آخرین برآوردها در حال حاضر بیش از ۲۰ هزار شعبه بانک در سراسر کشور وجود دارد که در واقع باید گفت نیمی از آنها بدون توجه منطقی ایجاد شده‌اند.

بنگاه داری بانک‌ها

معضل بزرگ نظام بانکی

گذشته از موضوعات فوق یکی دیگر از مشکلات نظام بانکی ایران بنگاه داری بانک‌ها است. امری خلاف قانون که بارها هم از سوی مسئولین ارشد نظام و هم از سوی کارشناسان اقتصادی مورد تأکید قرار گرفته است. رئیس جمهور در دیدار با مسئولین ارشد نظام بانکی در این باره گفت: «این هنر نیست که از منابع بانک مرکزی استفاده کنیم. چرا استفاده کنید؟ خود دولت از منابع بانک مرکزی استفاده می‌کند و به تولیدکننده می‌دهد. شما کاری نکردید، پس اندازی را از مردم گرفتید، چه مقدارش را استفاده کردید و چه کار کردید؟ چقدر از پول هایتان منجمد است؟ از آنها بگذریم، شرکت‌هایتان چه کار می‌کند؟ به آقای دژپسند بگویم اولین مسئولیت شما در وزارت اقتصاد، مسئولیت اصلاح نظام بانکداری است و شما کاری کنید که اولاً بانک‌ها از بنگاه‌داری خارج شوند.

دوماه پیش موضوع

دارایی‌های منجمد بانکی در دیدار مسئولان دولتی با مقام معظم رهبری، از سوی ایشان پیش کشیده شد. رهبری در این دیدار گفتند: «بانک‌ها چرا مشکل نقدینگی پیدا میکنند؟ برای خاطر اینکه شعبه زیادی می‌کنند، برای اینکه آسایشگاه برای افراد خودشان بانک‌ها غلط می‌کنند با پول مردم برای خودشان امکانات درست کنند

در حال حاضر تسهیلاتی که بانک‌ها می‌دهند، اول به بنگاه‌های خودشان می‌دهند. بانک باید از بنگاه‌داری خارج شود تا بتواند عادلانه رفتار کند.» رضا یاری کارشناس حوزه بانکداری درباره انگیزه بانک‌ها از بنگاه داری می‌گوید: «یکی از اصلی‌ترین انگیزه‌هایی که برای بنگاه‌داری بانک‌ها عنوان می‌شود، نامتناسب بودن نرخ سود و نرخ تسهیلات است؛ بانک‌ها ناگزیرند برای این که سود سپرده‌ها را پرداخت کنند، در بخش‌های غیرمولد نیز سرمایه‌گذاری‌هایی را انجام دهند. همچنین از آن‌جا که نرخ سود سپرده‌گذاری و تسهیلات بانکی از تورم پایین‌تر است، حفظ ارزش سپرده‌های جمع‌آوری‌شده از راه‌هایی مانند بنگاه‌داری و سفته‌بازی در بورس انجام می‌شود.» قانون بانکداری در ایران صراحت دارد که بانک‌ها حداکثر تا ۴۰ درصد سهام شرکت‌ها می‌توانند مالکیت مستقیم یا غیرمستقیم داشته باشند، مالکیتی که اکنون به ۵۱ درصد رسیده است. اکنون به واسطه این پدیده مخرب اقتصادی، بخشی از سرمایه‌های ورودی بانک‌ها که باید به بخش‌های صنعتی، کشاورزی، تولیدی، خدماتی و خانواده‌های تحت فشار برسد، عملاً در دست خود بانک‌ها بلوکه شده است. همچنین ورود بانک‌ها به فعالیت‌های بنگاه‌داری، تمرکز آن‌ها بر اصلاح، ارتقا و بهره‌وری نظام بانکی را کاهش داده و موجب شده است که بخشی از تمرکز آن‌ها بر مدیریت و حفظ بنگاه‌های تحت پوشش‌شان معطوف شود. حال باید منتظر بود که با دستورات اکید مسئولان ارشد نظام آیا بانک مرکزی به سمت اصلاح شرایط نظام بانکی خواهد رفت؟

بر این اساس با توجه به این که آخرین آمار تولید بنزین از سویی وزیر نفت ۹۰ میلیون لیتر در روز اعلام شده بود و قرار است تا یک ماه آینده ۱۰ میلیون لیتر به تولید بنزین پالایشگاه ستاره خلیج فارس اضافه شود، وعده تولید ۱۰۰ میلیون لیتر بنزین در روز محقق خواهد شد.

پی‌پی‌ام، مقدار آروماتیک آن کمتر از ۳۵ درصد، مقدار بنزن آن کمتر از یک درصد و اکتان آن بین ۹۱ و ۹۵ باشد که بنزین تولیدی در پالایشگاه ستاره هم اکنون دارای گوگرد ۰٫۵ تا ۱ پی‌پی‌ام، آروماتیک بین ۲۹ تا ۳۰ درصد، بنزن بین ۰٫۴ تا ۰٫۵ درصد و اکتان آن نیز در محدوده استاندارد است.

تولید روزانه ۱۰۰ میلیون لیتر بنزین در آستانه تحقق

یورو ۴ و یورو ۵ خواهد بود.

در این میان فاز سوم پالایشگاه ستاره خلیج فارس که از میان پالایشگاه‌های کشور نقش اساسی را در تولید بنزین بر عهده دارد، اواخر بهار و فرآیند تولید بنزین یورو ۵ شده است. آخرین آمارها حاکی از آن است که به‌طور میانگین روزانه ۳۰ میلیون لیتر بنزین در این پالایشگاه تولید می‌شود که این مقدار تا یک ماه دیگر به مرز ۴۰ میلیون لیتر در روز خواهد رسید. بنزین تولیدی این پالایشگاه با تکمیل فاز سوم تا پایان امسال به ۴۴ میلیون لیتر در روز خواهد رسید.

در مورد کیفیت بنزین تولیدی این پالایشگاه نیز می‌توان گفت که طبق گفته مسئولان، باید مقدار گوگرد بنزین تولیدی طبق استاندارد یورو ۵ اروپا کمتر از ۱۰

میلیون لیتر در روز رسید.

بیژن زنگنه، وزیر نفت، در یکی از آخرین اظهار نظرات خود در مورد آمار تولید بنزین در ایران اظهار کرد: «در سال ۱۳۹۱ میزان تولید بنزین در ایران به‌طور متوسط ۵۲ میلیون لیتر در روز بود که این میزان در شهر یورماه سال جاری به ۹۰ میلیون لیتر در روز رسیده است. بنزین مادر شرایطی قرار دارد که تراپ در تحریم‌های خود از منع فروش بنزین به ایران حرفی نزد.»

بر این اساس وعده تولید ۱۰۰ میلیون لیتر بنزین در کشور از حدود چهار ماه پیش از سوی علیرضا صادق آبادی، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، اعلام و اظهار شد که ۸۰ میلیون لیتر از ۱۰۰ میلیون لیتر مذکور طبق استاندارد

اواسط تابستان سال جاری معاون وزیر نفت از تولید روزانه ۱۰۰ میلیون لیتر بنزین در کشور خبر داد. وعده‌ای که با تولید روزانه بیش از ۴۰ میلیون لیتر بنزین یورو ۵ در پالایشگاه ستاره خلیج فارس تا یک ماه آینده در یک قدمی تحقق ایستاده است.

به گزارش ایسنا، خود کفایی در تولید بنزین یکی از اهداف وزارت نفت طی چند سال اخیر بوده است و بر این اساس میزان تولید بنزین در کشور به مرور زمان افزایش یافت؛ به طوری که از ۶۶٫۴ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۹۵ به ۷۷٫۴ میلیون لیتر در روز در سال ۱۳۹۶ رسید.

همچنین میزان تولید بنزین از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا آذرماه ۶۶٫۶ میلیون لیتر در روز بوده و از آذرماه تا اواخر اسفند به ۷۷٫۴